

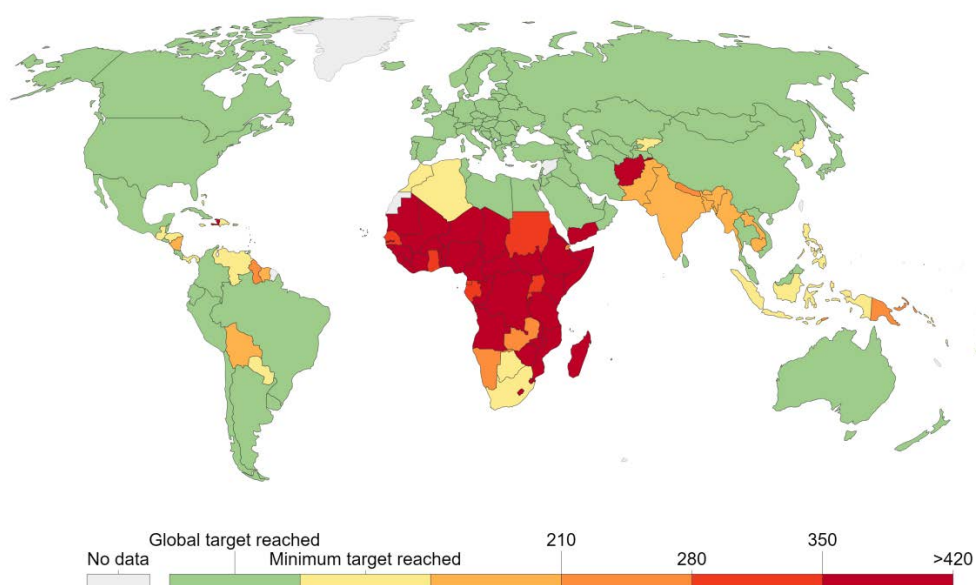
Informes de seguiment de la pandèmia de covid-19 a països i regions del Sud Global Nº 26

26 de gener de 2021

L'efecte de la covid-19 en la salut maternal de les dones embarassades

La monopolització i sobrecàrrega dels sistemes sanitaris a causa de la covid-19, han dificultat la prestació d'altres serveis sanitaris a la població. En informes anteriors, hem comentat com aquesta monopolització ha afectat a altres malalties transmissibles així com a la salut mental de la població (Informes 2, 3 i 23) (BIOCOM-SC, 2020). En aquest informe volem parlar de l'afectació específica que pateixen dones i nenes a causa de la interrupció dels serveis sanitaris reproductius i sexuals i de l'assistència sanitària prenatal i postnatal de qualitat.

L'any que es van crear els Objectius de Desenvolupament Sostenible (ODS), l'any 2015, hi havien 216 morts maternes per cada 100.000 nascuts vius de mitjana al món. La meta 3.1 dels ODS pretén reduir aquest número a menys de 70 morts maternes per cada 100.000 nascuts vius pel 2030. Segons el *Fons de Població de les Nacions Unides* la millor manera d'aconseguir aquesta reducció és garantir que totes les dones tinguin accés a anticonceptius, proporcionar a les dones embarassades l'atenció necessària en els parts incloses l'atenció obstètrica de qualitat (UNFPA, 2020). Però la paralització dels serveis sanitaris reproductius i sexuals no ajuden a aconseguir-ho, de fet, només empitjoren una situació on les dones desplaçades, les dones refugiades, les dones que viuen en comunitats marginalitzades i les dones amb baixos nivells d'alfabetització són les més afectades. Àdhuc, el 94% de les dones que moren per causes relacionades amb l'embaràs tenen lloc a països amb un Índex de Desenvolupament Humà baix o mig-baix (ONU Mujeres, 2020). El següent mapa mostra la incidència de mortalitat materna per cada 100.000 nascuts (**Figura 1**).

Figura 1. Mortalitat materna per cada 100.000 naixement. Font: The World Bank, 2017

Des del començament de la pandèmia, molts països han patit escassetat en l'aprovisionament d'anticonceptius. Les *Nacions Unides* estimen que com a conseqüència de l'increment de la pobresa i l'atur durant el 2020 així com per la limitació del transport transfronterer, 18 milions de dones estan perdent l'accés a mètodes anticonceptius (OMS, 2020). A Mèxic, segons el *Consell Nacional de Població* s'estima que a causa de la baixa assistència a serveis de salut sexual i reproductiva, entre el 2020 i el 2021 hi haurà 125.719 embarassos addicionals en el país, dels quals 21.000 serà de noies menors d'edat. A Namíbia, el diari *The Namibian* denuncia que la falta de disponibilitat d'anticonceptius en les instal·lacions de salut pública del país és una amenaça per la vida de les dones ja que pot conduir a un augment en el nombre d'embarassos i conseqüentment en el nombre d'avortaments clandestins.

De fet, les mesures de confinament i els tocs de queda també han dificultat l'accés a avortaments segurs. A Sud Àfrica, tot i ser l'avortament legal està estigmatitzat socialment. Segons el diari *Daily Monitor*, a causa de les recomanacions de quedar-se a casa i els tocs de queda moltes dones els costa sortir de casa per anar a avortar sense haver de donar explicacions d'on van i que van a fer. També, la quantitat de píndoles del dia de demà disponibles ha disminuït a causa del tancament de fronteres i les clíniques que ofereixen avortaments han estat, com la majoria de centres sanitaris, desbordats a causa de la covid-19.

A Mèxic, el col·lectiu de dones Cihuatlahtolli de Veracruz denuncia que un dels pocs hospitals de la zona que practicava l'avortament en cas de violació, ha deixat de fer-ho a causa de la covid-19. Aquesta decisió dificulta encara més l'accés a avortaments segurs en una zona on gran part del personal mèdic rebutja practicar aquest tipus d'interrupcions legals de l'embaràs emparant-se en l'objecció de consciència.

Molts hospitals de diversos països han registrat una reducció en el número de dones embarassades que atenen. Això ha estat reportat a diaris de Sud Sudan, Sud Àfrica, Tanzània, Guinea, Togo, Benín, Kenya i Namíbia. Les visites als centres mèdics han disminuït a causa dels confinaments, els tocs de queda, les interrupcions en els transports, així com la por d'infectar-se al anar a un centre mèdic.

A Kenya, des del començament del confinament i el toc de queda, a mitjans de març, el número de dones donant llum als hospitals havia disminuït dràsticament. Les raons argumentades per no anar a l'hospital eren principalment la por a la violència policial que estava tenint lloc al país o la por a haver de pagar elevades multes. En alguns casos, les mares van donar llum a casa i el part va tenir complicacions implicant la mort el bebè o inclús de la mare. Llevadores, comadrones i ginecòlogues van demandar al govern que les mesures preses per disminuir la propagació de la covid-19 no neguessin el dret a la salut de les dones. Donada la falta de resposta per part del govern, algunes ginecòlogues van posar en marxa un programa d'ajuda a les dones en situació de part. Aquestes quan tenen contraccions poden trucar a una llevadora i rebre indicacions de què fer. També poden ser transportades de manera segura i gratuïta als hospitals més propers per donar llum al centre mèdic.

A Namíbia, algunes dones denuncien a través del diari *The Namibian* haver anat a l'hospital a donar llum i no haver sigut ateses a causa de la manca de llits.

A la ciutat de Conakry, capital de la República de Guinea, segons el *Servei Nacional d'Informació Sanitària* el nombre de dones que han donat a llum el primer semestre del 2020 comparat amb el primer semestre del 2019 va disminuir un 11% i en el cas específic de part per cesària un 17%. I a Sud Àfrica, segons un estudi del *National Income Dynamics*, un 16% de les dones enquestades no havien anat a cap visita prenatal o de seguiment després del naixement des del començament de la pandèmia.

A Uganda, degut al tancament de les escoles, instituts i universitats hi ha hagut una reducció dràstica en les donacions de sang ja que el 70% de les donacions a nivell nacional prové d'estudiants. Aquesta reducció afecta especialment als infants menors de 5 anys i a les dones que han donat a llum. Els primers, utilitzen el 50% de la sang donada ja que causa de la malària i greus nivells de desnutrició esdevenen anèmics. Les transfusions de sang a dones després d'haver donat a llum ocupen el 30% de la demanda. I és que les hemorràgies post-part són la principal causa de mor durant i post part.

Finalment, tot i que encara no hi ha estudis científic concloents, se sospita que les dones embarassades corren un major risc de presentar formes greus de covid-19 i per tant de morir per covid-19. I és que, a data de 14 de setembre Mèxic, va registrar 140 dones embarassades mortes de 5.574 casos de dones embarassades amb covid-19, Brasil 135 de 2.256, Colòmbia va reportar 40 mortes de 2.726 i Perú 35 mortes entre les 19.909 dones embarassades amb covid-19 registrades. És per això que l'*Organització Panamericana de la Salut* ha demanat als països americans que treballin per millorar i garantir l'accés als serveis d'atenció reproductius i sexuals.

En conclusió, la salut maternal de les dones en molts països de l'Àfrica Subsahariana així com en dones que estan en moviment migratoris o es estan marginalitzades, és cabdal pel seu estat de salut. La interrupció dels serveis sanitaris reproductius i sexuals així com les mesures punitives associades als tocs de queda i el confinament han dificultat greument l'accés a l'atenció necessària per aquestes dones, constant-los-hi en algun cas la seva mort o la del seu nadó. Cal reconèixer les necessitats específiques d'aquest grup poblacional per tal de preveure els efectes que poden tenir mesures com el tancament de fronteres o els tocs de queda. També cal fer esforços per facilitar l'accés a mètodes anticonceptius, avortaments segurs i proporcionar l'atenció necessària a les dones embarassades.

Referències:

Biologia Computacional i Sistemes Complexes. Seguiment de l'evolució de la pandèmia Covid-19 en diferents països i regions del Sud Global. 2020. Disponible: <https://biocomsc.upc.edu/en/covid-19/development-cooperation>

Fons de Població de les Nacions Unides. Salut Materna. 2020. Disponible: <https://www.unfpa.org/es/salud-materna>

Organització de les Nacions Unides Mujeres (ONU Mujeres). Los efectos del covid-19 sobre las mujeres y las niñas. 2020. Disponible: <https://interactive.unwomen.org/multimedia/explainer/covid19/es/index.html>

The World Bank. World Development Indicators. 2017. Disponible: <https://datacatalog.worldbank.org/dataset/world-development-indicators>

Des del grup de recerca BIOCÒM-SC de la Universitat Politècnica de Catalunya per una banda estem en contacte amb diferents grups de recerca i oficines governamentals per tal de treballar conjuntament en la predicció de l'evolució de la pandèmia COVID-19. Per altra banda portem a terme un seguiment dels mitjans de comunicació de 35 països africans i 9 països llatinoamericans complementats amb entrevistes a especialistes en les zones estudiades.

<https://biocomsc.upc.edu/en/covid-19>